

JAUSMŲ KLASIKA

KNYGŲ REBEKA IR
MANO GIMINAITĖ REIČELĖ
AUTORĖ

DAPHNE
DU MAURIER

PRAN- CŪZO ILANKA

Knygute.lt

**Daphne
du Maurier**

**PRANCŪZO
ILANKA**

Istorinis romanas

Versta iš: Daphne du Maurier, *Frenchman's Creek*,
Virago Press 2012

Copyright © Daphne du Maurier 1941

Introduction copyright © Julie Meyerson 2003

Iš anglų kalbos vertė Ieva Sidaravičiūtė

Redagavo Indrė Viliūnaitė

Visi šios knygos personažai yra išgalvoti.

Bet koks panašumas į tikrus asmenis, gyvus ar mirusius, yra visiškai atsitiktinis.

Visos teisės į šį kūrinį saugomos. Šį leidinį draudžiama atkurti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn be raštiško leidėjo sutikimo.

Už draudimo nepaisymą numatyta teisinė atsakomybė.

© Ieva Sidaravičiūtė, vertimas iš anglų kalbos, 2021

© Kotryna Šeibokaitė-Ša, viršelio dizainas, 2021

© Shutterstock.com, viršelio nuotrauka

© „Svajonių knygos“, 2021

ISBN 978-609-03-1035-9

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2025

Pratarmė

1975-aisiais, sulaukusi penkiolikos ir jau nusprendusi tapti rašytoja, parašiau laišką Daphnei du Maurier. Išsiunčiau jį autorei atstovaujančios leidyklos „Victor Gollancz“ adresu, tad nė nežinojau, ar adresatė jį gaus. Kai į mūsų pašto dėžutę Notingame įkrito nedidelis baltas vokas su Sent Ostlo pašto ženklu, kone paklaidkau iš džiaugsmo. Ji man atrašė! Įdėjo neryškią spalvotą nuotrauką, vaizduojančią Kilmartą – rašytojos namą pilkomis Kornvalio skalūno sienomis ir, atskleidusi, kad būtent jis minimas romane „Pajūrio namas“ („The House on the Strand“), pridūrė: „Manau, šis romanas tau patiktų ne mažiau už kitus.“ Be to, palinkėjo sėkmės laikant dešimtos klasės egzaminus.

Bet kuris kitas paauglys būtų apsidžiaugęs, pasigyręs artimiesiems, ir tuo viskas baigtųsi. Tik ne aš. Nedelsdama sėdau rašyti atsakymo ir prie laiško dar pridėjau pieštuku pieštą Reičelės, romano „Mano giminaitė Reičelė“ veikėjos, portretą. Nenutuokiu kaip ir kodėl, bet vargšė D. du Maurier rado laiko man atsakyti dar kartą. Šįsyk ji atsiuntė savo nuotrauką su autografu.

Neįstengiau atitraukti nuo jos akių. Tą fotografiją lietė pačios rašytojos pirštai! Nuotraukoje D. du Maurier sėdi Paro paplūdimyje. Vilki berniokiškai praktišką rudos vilnos kelnių kostiumą. Išmintingose, liūdnokose akyse žėri maištingos kibirkštėlės. Žvilgsnis – kaip ir priklausos! – paslaptinai nukreiptas į jūros tolius. Rašytoja padėkojo man už piešinį ir kilniai teikėsi pažymėti, kad manoji Reičelė „patrauklesnė už filme ją vaidinusią aktorę Oliviją de Havilland!“ O svarbiausia – palinkėjo man sėkmės rašant „knygą“.

Galvoje ji turėjo „romaną“, kurį anuomet šratinuku uoliai rašiau į spirale įrištą bloknotą. Pavadinau jį „Samanta“ – neneigsiu, siužetas buvo gėdingai panašus į „Rebekos“. Apie tai D. du Maurier neprasitariau.

Šitaip retsykliais susirašydavome beveik dvejus metus. Man suėjo šešiolika, paskui septyniolika. Vis dar turiu pluoštą rašytojos man siųstų atvirukų, laiškų, nuotraukų. Nedideli balti vokai su priekinėje pusėje mašinėle išspausdintu mano vardu, šešių pensų vertės pašto ženklas, Sent Ostlo antspaudas, padrika rašysena.

Dabar juos skaitinėdama jaučiuosi keistai – tarsiu būčiau grįžusi į paauglystę. Susižavėjimas D. du Maurier kūryba visiškai pakeitė mano

požiūrį į save. Iki tol nebuvausi skaičiusi romanų, kurių autorius taip pagauliai ir suprantamai tyrinėtų tamsiausias žmogaus širdies kerteles, slapčiausias aistras, didžiausius troškimus. Mane labai paveikė rašytojos kūrinuose užčiuoptos romantinės užuominos, teksto atmosferiškumas, skaitydama tuos romanus pirmą kartą ėmiau nutuokti, ką iš tiesų reiškia intymūs vyro ir moters santykiai.

„Prancūzo įlanką“ perskaičiau 1974 metų vasarą. Didelę knygą kietais geltonais celofanuotais viršeliais parsinešiau iš Šekspyro gatvėje esančios Notingamo bibliotekos. Mūsų šeima vasaromis kaip tik buvo pradėjusi atostogauti Kornvalyje – patėvis nusipirko nedidelę jachtą ir prišvartavo ją Fojaus uoste. Atostogos ten prano ko bet kokius lūkesčius. Kasdien šviesdavo saulė, mes plaukiodavome jachtą, maudydavomės, žvejodavome skumbres, atokaitoje vaikštinėdavome takais tarp uolų, iškylaudavome Lantiko įlankoje. Man dar nebuvo tekę lankytis gražesnėje, egzotiškesnėje, stipresnius jausmus žadinančioje vietoje. Žvelgiant į akinančią dangaus žydrynę ir dantytas pakrančių uolas, gniaužte užgniauždavo kvapą.

Taip pat pasijutau ir atsivertusi romaną. Skaičiau jį kaip grynai nuotykinę istoriją,

nutrūktgalvišką pasaką apie jaudinančius pavojus ir sudėtingą meilę. Gražuolė užsispyrėlė Dona Sent Kalum, nelaimingai ištekėjusi už apkūnaus bukagalvio puošėivos, ima bodėtis lėkštu, paviršutinišku gyvenimu Anglijos restauracijos laikotarpio rūmuose ir neapsikentusi išvyksta į šeimos dvarą Kornvalyje. Ten jai pavyksta atrasti dvasios ramybę. Netrukus ji lyg tampa kitu žmogumi – daug nesvarsčiusi palieka vaikus namie, persirengia laivo junga ir leidžiasi į nuotykius su vos pažįstamu prancūzu. Žino tik tiek, kad jis piratas (tiesa, ne bet koks, o švelnus ir svajingas), laisvalaikio piešiantis paukščius. Ko daugiau reikia, kad moteris pamestų galvą.

O kodėl gi ne? Keturiolikos mėsliai klajodama virš Fojaus iškilusiomis uolomis, į akis spiginant saulei, plaukuose raudonuojant aguonomis, Donos motyvus supratau kuo puikiausiai. Juk gyvenime svarbiausia elgtis spontaniškai, taip, kaip liepia širdis. Antraip jame visai neliktų romantikos. Jeigu tą akimirką uoste būtų subaltavusi „La Mouette“ burė, nebūčiau dvejojusi nė sekundės. Visai kaip Dona suslėpčiau garbanas po skrybėle ir plaukčiau ieškoti nuotykių.

Taip mėščiau anuomet. Atsivertusi „Prancūzo įlanką“ dabar, po beveik trijų dešimtmečių, –

per tą laiką pati spėjau susilaukti trijų vaikų ir parašyti penkis romanus, – apstulbau aptikusi visai kitokią, kur kas prasmingesnę, tamsesnę ir baugesnę knygą. Tai istorija apie emocinį ir lytinį nubudimą, netektis, riziką, kompromisus. Šis romanas skaudesnis ir sunkiau apčiuopiamas, nei man kada nors atrodė, jame tyrinėjami daug sudėtingesni žmogaus polėkiai.

Dėmesio centre atsiduria Dona Sent Kalum, viena ryškiausių D. du Maurier sukurtų veikėjų, – užsispyrusi, graži, narsi, netikėtai šmaikšti ir valiūkiška. Deja, kartu ji ir įsitempusi, nelaiminga, pikta pati ant savęs. Pasiryžusi pokyčiams ir iš slogaus Londono su vaikais pabėgusi į Navrono dvarą Kornvalyje, ji nelauktai iš esmės pasikeičia ir pati.

Nuošaliuose Kornvalio miškuose ji atranda džiaugsmą ir palengvėjimą, bet tuo viskas tik prasideda. Staiga išnyksta bet kokios ribos: veriasi naujos perspektyvos, pildosi, regis, neįmanomi norai. Susikirtus jos ir prancūzo keliams, Donos širdis jau atvira. Juodu sukurti vienas kitam.

„Kodėl tapote piratu?“ – galop nutraukė tylą Dona.

„O kodėl jūs mėgstate jodinėti smarkiais ristikais?“ – klausimu į klausimą atsakė

prancūzas.

„Aš mėgstu pavojų, greitį, vilioja rizika nukristi.“

„Kaip tik dėl to ir pradėjau piratauti.“

Kad ir kokia laisva, maištinga būtų Donos siela, – tas mums visiems pažįstamas impulsas nutraukti pavadį ir leistis šuoliais, rizikuojant nukristi, – ji taip pat yra žmona ir motina. D. du Maurier į šį gyvenimo aspektą nežiūri pro pirštus. Naktiniai Donos nuotyčiai, dangstomi ištikimojo Viljamo, anaipol nėra tik žaidimas. Autorė skaitytojui nė akimirką neleidžia pamiršti, kad Londone Donos galbūt laukia kerštingas vyras, o Navrone mamos ilgisi du maži vaikai. Donos laisvė ir nuotyčiai turi kainą.

Taigi, ši knyga – tai romanas apie sudėtingą laisvės ir atsakomybės ryšį, apie galimybę rinktis, padėti be išeities. Dona manė amžiams įkliuvusi į nelaimingos santuokos pinkles, tad išmoko užsisklęsti, slopinti jausmus, susitaikyti su nuobodžia kasdienybe. Vidinį nepasitenkinimą ji bandė malšinti lengvabūdiškomis paikystėmis – išgertuvėmis su vyro draugais, kvailomis išdaigomis rūmuose. Dabar vis dėlto atėjo metas. Metas permąstyti prioritetus.

Kartu tai ir meilės istorija apie sielų

giminystę, naujai pažintą aistrą. Kol nesutiko prancūzo, Dona nė nenumanė, kas yra meilė. Dabar ji pasijunta „pakliuvusi ten, kur seniai stengėsi patekti, bet kelią vis pastodavo vėjavaikystė, atbukimas ar tiesiog nesėkmingai susiklosčiusių aplinkybių visuma“.

Bendraudama su prancūzu ji atranda visišką vidinę ramybę. „Kad ir ką veiktų: ar žaistų su vaikais Navrone, ar klaidžiotų po sodą, ar merktų į vazas gėles, pakakdavo prisiminti įlankoje įsikūrusį burlaivio kapitoną, ir Donos sielą užplūsdavo ligi tol nepažinta šiluma.“

Ko gero, nesu skaičiusi tikslesnio ir sumanesnio tikros meilės aprašymo. Čia pasireiškia didžiausias D. du Maurier talentas – žmogišką aistrą vienu metu apibūdinti ir kaip beprotišką, nežemišką būseną, ir kaip šiltą, realistišką jausmą, ir kaip jaudinamai erotišką, nepaprastai gražų potyrį. Šio jos kūrybos aspekto keturiolikos nei supratau, nei gebėjau įvertinti.

„Viliuosi, kad vieną gražią dieną apsigyvensi savo svajonių name, – tokiais žodžiais ji baigė paskutinį man skirtą laišką. – Mano širdyje šią vietą užėmė Menabilis, bet ir Kilmarte įsikūriau labai patogiai ir jaukiai.“

Kol kas svajonių name pagyventi neteko, bet autorės palaikymas ir kilniaširdiškai siunčiami

laiškai įkvėpė įgyvendinti kitą svajonę. Jaudinantis ryšys su Tikra Rašytoja – toks neapsakomai svarbus droviai, jausmingai paauglei – dar ilgai skatino mane nepasiduoti. Aplinkoje, kurioje niekas rimtai netikėjo mano talentu ir valia rašyti – ypač mūsų pažįstami Notingame! – tai išties teikė man vilties.

Kaip norėčiau jai pasakyti, kad man pavyko, kad rašau romanus. Ir ne tik – kaip būtų nuostabu, jeigu ji sužinotų, kad atkakloji, greičiausiai iki gyvo kaulo įkyrėjusi jos susirašinėjimo draugė iš Notingamo po kurio laiko vis dėlto tapo tiek pripažinta rašytoja, kad pelnytų teisę parašyti naują pratarmę vienam iš žaviausių ir ilgesingiausių jos romanų.

Julie Myerson

2003 m. vasaris

1

Kai nuo jūros papučia rytų vėjas, spindintys Helfordo upės vandenys suraibuliuoja, susidurumsčia, o smėlėtus krantus ima plakti smulkios rūšios vilnelės. Neaukštos bangos lūžta virš atoslūgio apnuogintos seklumos; ilgakojai balų paukščiai triukšmingai pakyla į orą ir, sparnais slystelėję vandens paviršiumi, nuvasnoja

dumblingų lygumų link. Tik kirai klykaudami vis suka ratus virš putoto vandens, retsykais neria žemyn ieškodami lesalo, pilkos plunksnos žaižaruoja nutaškytos sūrių purslų.

Lamanšo sąsiauriu nuo Lizardo kyšulio atsiritusios sunkios bangos veržliai plūsta į upės žiotis, kliokia jūros gelmių vandens ir nesenų liūčių pagirdyta, dumblo nurudinta, sūroka potvynio srovė, ant kupros lakinanti sausas šakeles, šapus, keisčiausius pragaišintus rakandus, per anksti nuo medžių nukritusius lapus, paukščių jauniklių kūnelius ir žiedų pumpurus.

Nuo bangavimo menkai apsaugotame prieuostyje šiuo metu tuščia, nes pučiant rytų vėjui prisišvartuoti nelengva, ir jei ne šen bei ten aplink Helfordo perkėlą išsibarstę namukai ir grupelė vienaaukščių kotedžų prie Port Navaso, upė vis dar atrodytų taip pat kaip vos atmenamais, seniai praėjusiais laikais.

Niekas anuomet netrikdė šių slėnių ir kalvų didybės, joks statinys nedarkė plynų laukų ir atšiaurių uolų, aplinkui nesižvalgė virš medžių viršūnių galvas iškėlę kaminai. Netoliese įsikūrusios kelios Helfordo kaimelio sodybos gamtai jokios įtakos nedarė – upėje karaliavo paukščiai: kuolingos ir raudonkojai tulikai, narūnėliai ir kirviasnapiai. Kitaip nei šiandien, jachtos

anais laikais pasroviui taip toli neplaukdavo, tad tykus vandens plotas toje vietoje, kurioje susilieja nuo Konstantaino ir Gviko atvingiavę upės intakai, tyvuliavo ramus ir netrikdomas.

Mažai kas anuomet žinojo apie šią upę, prieglobstį čia atrasdavo nebent jūreiviai, jų laivus iš sąsiaurio į pakrantę atnešdavo pietvakarių vėjai. Vietovė atklydėliams atrodydavo atšiauri ir nesvetinga, juos kiek baugindavo čionykštė tyla, tad vos sulaukę palankaus vėjo nedelsdami keldavo inkarus ir išskleidę bures leisdavosi į atvirą jūrą. Neviliojo jų ir Helfordo kaime, jo gyventojai nepasižymėjo nei dideliu protu, nei iškalba, o dar mažiau tuos šilumos ir moters glamonių išsiilgusius vaikus traukė bastytis po miškus ar su balų paukščiais murkdytis atoslūgio atidengtuose dumblynuose. Taip Helfordo upė, niekieno nelankoma ir nepažinta, vingiavo sau tarp žmogaus kojos neliestų miškų ir kalvelių, ir jokia akis neregėjo to snūdaus vidurvasario žavesio skleidžiamų nuostabių kerų.

Užtai dabar... Kokie tik garsai garseliai netrikdo pakrančių tylos. Palikdami vandenyje putotus pėdsakus, pirmyn atgal plaukioja pramoginiai garlaiviai, zuja kateriai, seklumas šukuoja krevečių gaudyklėmis apsiginklavę

vangūs turistai, akli juos supančių gamtos grožybių pertekliui. Retsykiais kuris nors sėda į sunkiai pūkščiantį automobiliuką ir pažliugusiu siauru duobėtu keleliu, iš Helfordo kaimo staugiai sukančiu į dešinę, nudarda išgerti arbatos iškylautojų mėgstamoje akmeninėje senos ūkininko sodybos virtuvėje. Sodyba kadaise priklausė Navrono dvarui ir vis dar mena buvusią didybę. Dabartinį kiemą ir šiandien supa dalis senųjų mūrų, o didžiąsias dvaro pastato duris puošusios dvi kolonos, nūnai apaugusios gebėnėmis ir kerpėmis, remia gofruotą naujoviškos daržinės stogą.

Sodybos virtuvė, kurioje turistas siurbčioja arbatą, buvo Navrono valgomojo dalis, o neaukšti laiptai, įsiremiantys į plytų sieną, anuomet vedė į galeriją. Kitkas greičiausiai suiro ar buvo nugriauta, nes stačiakampė ūkininko sodyba, nors ir maloni akiai, nėra iš tolo neprimena senuose atspauduose vaizduojamo raidės E formos Navrono dvaro pastato, o simetriško sodo ir parko šiandien nelikę nė pėdsako....